

Ф.І. Шпиг, канд. екон. наук, ЗАО "Престиж-груп"

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ

Інтернаціоналізація (придбання міжнародного характеру) у банківській діяльності почалася в ХІХ ст., коли англійські банки відкривали свої представництва за кордоном з метою налагодження торгівлі зі своїми колоніями. Слідом за ними це почали робити бельгійські, французькі, німецькі, а також японські банки. Це була перша хвиля інтернаціоналізації банківської системи.

В літературі пропонується багато визначень поняття інтернаціоналізації.

Наприклад, інтернаціоналізація банківської системи може розумітися як процес виходу за межі вітчизняного ринку, так і входження закордонних інвесторів до вітчизняних банків. На іншу думку, інтернаціоналізація банків передусім полягає в їх локалізації у віддалених регіонах світу і керівництвом ними представлене керівниками різних націй.

У своєрідний спосіб дано визначення інтернаціоналізації банківських систем Європейським центральним банком, а саме: виділено інтернаціоналізацію внутрішню і зовнішню. Перший тип інтернаціоналізації вимірюється кількістю відділів і філій, відкритих у даній країні закордонними банками, а також сумою активів цих осередків, віднесеною до спільних активів сконсолідованого банківського балансу. Зовнішня інтернаціоналізація вимірюється кількістю відділів і філій, відкритих за кордоном вітчизняними банками, а також сумою активів, нагромаджених цими філіалами, віднесеною до спільних активів сконсолідованого банківського балансу.

Процес інтернаціоналізації впливає на збільшення, загострення та вирівнювання конкуренції між банками, змушуючи удосконалювати системи безпеки та контролю, а також призводить до усунення правових перешкод, що захищають вітчизняні банківські системи від конкуренції закордонних банків.

Інтернаціоналізація банківських систем стала причиною значної концентрації в банківських системах, покращуючи конкурентні позиції універсальних банків стосовно банків спеціалізованих. У результаті цього процесу значні зміни відбулися в організаційних формах закордонної діяльності багатонаціональних банків. Перед початком інтернаціоналізації банківських систем банки, які хотіли розпочати діяльність за кордоном, мушили шукати закордонний банк-кореспондент. Таким чином, саме процес інтернаціоналізації сприяв безпосередній присутності банків за кордоном.

У процесі банківської інтернаціоналізації беруть участь два види банків: банки багатонаціональні та міжнародні банки. Міжнародні банки відзначаються тим, що проводять валютні трансакції міжнародного характеру, не маючи при цьому локалізованих відділів за кордоном, а багатонаціональні банки здійснюють свою діяльність в різних країнах, тобто багатонаціональні банки мають свої філіали більш ніж в одній країні. Це

призводить до того, що вони беруть активну участь у процесі інтернаціоналізації.

Безумовно, інтернаціоналізація банківських систем тісно пов'язана з процесами глобалізації. Деякі дослідники стверджують, що в площині банківської справи немає однак принципової різниці між інтернаціоналізацією і глобалізацією. Глобалізація банківських систем допомагає створенню світового ринку універсальних банківських послуг, прискорюючи темпи технологічних змін, які особливо впливають на умови здійснення банківської діяльності.

У літературі запропоновано багато теорій, які пояснюють причини розширення діяльності банків за межі своєї країни. В цих теоріях підкреслюється користь закордонної діяльності, вказуючи на конкурентну перевагу багатонаціональних банків над банками локальними, можливості набуття нових клієнтів і утримання старих, диверсифікації ризику і доступу до засобів кваліфікованої робочої сили на закордонних ринках праці. Для проведення закордонної діяльності багатонаціональні банки можуть купити окремий банк залежно від того, наскільки дозволяє це законодавство власної держави та держави, в якій знаходиться банк, що купується. Вони також можуть утворити власну закордонну організацію, а саме: представництво, агенцію, філію або закордонне відділення.

Спочатку одним із стимулів, що спонукали банки до діяльності за кордоном, була можливість проведення такого виду діяльності, який вони не могли проводити у власній країні. Сьогодні багатонаціональні банки прагнуть до утворення однорідної, загальної системи замість неоднорідних груп незалежних організацій, розміщених у різних країнах, діяльність яких координує і контролює центральна установа на батьківщині. Це пов'язано з переходом від міжнародної банківської системи до глобальної банківської системи, а також з розвитком комунікаційних і інформаційних технологій.